

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3

VASÁRNAP

vajda

KÉPES CSALÁDI HETI UJSAG.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,

székelyudvarhelyi ref. pap

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Gondolatok, a reformáció

évfordulóján.

Október 31-ike az anyaszentegyház ünnepe. Lelkünket éppen azok a magasztos gondolatok, azok a kegyes érzelmek szállják meg e napon, mint mikor a Krisztusban megjelent üdv-igazságokért adunk hálát a jó Istennek. A mi vallásos felfogásunk kizárja a földi, véges dolgok imádatát. Embereket nem istenítünk. Szenteket nem imádunk. Hiszen, ha azt hirdetnők, hogy véges emberek örök, isteni tulajdonságokkal bírnak: magának az Istennek mindenhatóságán ejtenénk csorbát. Mihelyt Isten mellett még mást is imádunk; s a mi közbenjárónk, az Ur Jézus mellett még máshoz is folyamodunk: többé nem vagyunk igazi keresztyének. Megtagadtuk a Krisztust, ki-ről keresztyéni nevezeteket nyertük.

A reformáció a földi, véges, emberi dolgok imádása ellen szállott sikra. Mi emberek amugy is gyarlók, bönösök vagyunk: miért keresen tehát egyes bönös ember a másokban isteni tulajdonságokat, mikor isten az ő hatalmát csak a Fiuval osztotta meg? *Adatott neken teljes hatalom.* (Máth. XXVIII. 18.) *En és az Atya egyik vagyunk.* (Ján. X. 30.) A reformáció az emberivel szemben az *istenit* juttatta diadalra. A személyi tisztelet helyébe, az *Istennek tiszteletét* tette. De, midőn az istenit kiemelte a vallásban: ugyan akkor az emberi szabadságot is diadalra juttatta. Hitünk, lelkünk üdvössége nem a hoz-zánk hasonló, bönös emberek jó tetszétől függ, hanem az isten irgalmától. Szabadok vagyunk az emberektől: de függünk az Istentől.

És mégis, ezen a napon akaratlanul is, föl-emlegetjük azokat az embereket, kiknek nevéhez, küzdelmeihez van fűződve a reformáció létre-jövetele és elterjedése. Nem vagyunk-e követke-zetlenek, hogy a mi ellen őseink küzdötték, mi éppen abba a hibába esünk? A világért sem. Mi-dőn *Luthernek, Kálvinnak, Zvinglinek* a nevét felhozzuk: nem azért teszük, mintha őket ezáltal istenitenők és imádnók. Ez a gondolat távol állott a reformátoroktól, s távol áll mi tőlünk is. A mi reformátoraink csak eszközök voltak az isteni gondviselés kezében, éppen, mint Mózes ki által, Isten a tiz parancsot kiadta, vagy a próféták, kik által akaratát kijelentette. A reformátorok is an-nak az isteni, örök akaratnak voltak hirdetői, mely nem akarja, hogy *az övéi közül egy is elvesszen, hanem hogy mindnyájan örök életet vegyenek.* (Ján. III. 16.)

Ellenfeleink igen gyakran azt vetik szemünkre hogy a református s általában a protestáns val-lás, új vallás, azt Luther és Kálvin alapította. Ennél nagyobb tudatlanság és tévedés nincsen. A mi reformátoraink nem új vallást alapítottak, *hanem visszatértek a Krisztus által alapított igaz és tiszta keresztyénységhez.* A ki amugy beszél, az nem ismeri sem a tiszta keresztyén vallást, sem a református vallást. A református vallás a legtisztább keresztyén vallás. Vegye elé bárki a bibliát — mert csak innen ismerhető meg a ker. vallás — és meggyőződhetik, hogy a mi vallás-unk ugyanaz, a mit Krisztus tanított. Ezért van, hogy mi protestálunk, tiltakozunk minden emberi tudomány ellen és *hitünk egyedüli kutfejéül csak a bibliát ismerjük el.*

Reformátoraink, és a mi őseink ezért a tiszta evangéliumi hitért sokat szenvedtek, sokat áldoz-

tak. Ők ismerték annak áldásait, s kész örömmel megtették. A törpe utódok minden zaklatás és kényszer nélkül követhetnék ezt a drága hitet; s mégis sokszor közömbösek iránta, néha pedig megvetik, áruba bocsátják. Nem tudják, hogy midőn a Krisztus evangeliumát eldobják, vagy a bűnnek, vagy az emberi hatalomnak karjai közé dobták magukat. A keresztyén társadalom még nem keresztyén. A reformáció szelleme még nem győzedelmeskedet a sziveken, a családokban, a társadalomban. Még nagyon sok a tévelygő s a bűnösöknek legió a száma. Legyünk azon, hogy a *mi hitünk győzze meg a világot.* (I. Ján. V. 4.)

Vajda Ferencz.

Kálvin János tanítása a szákramentumokról.

Eddig azt vizsgáltuk, hogy mi módon szolgál ez a szákramentum a mi hitünk javára Isten előtt. A mennyiben azonban az Úr ebben a szákramentumban az ő jóságának akkora bőségét újítja fel emlékezetünkben, a mekkoráról már előbb számot adtunk; és a mennyiben felhiv minket annak elismerésére: egyszersmind figyelmeztet, hogy ily nagy jósággal szemben hálátlanok ne legyünk. Hanem inkább illő dicsérettel magasztaljuk, hirdessük és hálaadással dicsőítsük azt. Ennekokáért, midőn magának a szákramentumnak intézményét az apostaloknak elrendelte: őket megtanította, hogy azt az ő emlékezetére cselekedjék. A mit

Pál így értelmez: az Urnak halálát hirdessék. A mi pedig azt teszi: nyilvánosan és mindnyájan mintegy egy szájjal nyilván valjuk, hogy reánk nézve az életnek és idvességnek minden reményisége az Úr halálába van helyezve és hogy ezen vallástételünk által őt dicsőítsük és másokat is e példánkkal az ő dicsérete megadására buzdítsunk. Ebből viszont világos, hogy minő célja van a szákramentumnak, t. i., hogy gyakoroljon minket a Krisztus halála emlékezetében. Mert a midőn az van parancsolva nekünk, hogy az Urnak halálát hirdessük, miglen az ítéletre eljövend: ez nem egyebet tesz, mint azt, hogy szájunk vallomásával hirdessük azt, a mit hitünk a szákramentumban felismert, t. i., hogy Krisztus halála a mi életünk. Ez a szákramentum második haszna, a mely a külső vallomásra vonatkozik.

Harmadszor azt akarta az Úr, hogy serkentő eszközül is szolgáljon nekünk, minél semmi sem képes hatalmasabban lelkesíteni és tüzelni minket a szeretetre, békeségre és egyetértésre. Mert abban úgy közli velünk az Úr az ő testét, hogy ő velünk és mi ő vele teljesen egygyé leszünk.

Továbbá, mivel ő neki csak egy teste van, a melyben minket mindnyájunkat részletet: szükség, hogy mi is mindnyájan ezen részesedés által egy testté legyünk. Ezt az egységet példázza a szákramentumban a kenyér. A mint az sok gabonaszemből készült, úgy összegyurva és elegyítve, hogy az egyiket a másiktól különválasztani nem lehet: azoképpen kell minékünk is és pedig anynyira lelki összhangzásban összeköttetnünk, hogy semmi meghasonlás vagy szakadás közbe ne jöjjön. De hadd világosítsam meg ezt a Pál apostol

TÁRCZA.

Kőrösi Csoma Sándor emlékezete.

— Irta: Sándor József. —

»A kanumi hideg évek zordonsága — úgy mond — eltörpül, ha összehasonlítjuk azt a sangskari zárdában uralkodott tél fokával, a hol Csoma egy egész évet töltött; s ott ő egy-lámával és egy szolgálóval kilencz négyszög lábnyi szobában, 3—4 hónapon át el volt szigetelve. Szobácskájukból nem mert egyikük sem kimozdulni, mert a környék hóval volt fődve s a hőmérő állandóan zérus alatt, 10—16 fokon alól állott. Ott ült ő ködmönébe öltözve, kezeit ölébe téve; s ily állapotban olvasott reggeltől estig, melegítő tűz és alkonyat után világító mécs nélkül; a föld szolgált nyoszolyául s az egyszerű csupasz falak voltak egyedüli oltalma az égaj zordonsága ellen. A hideg oly szigorú volt, hogy nehéz feladat volt a kezeket a gyapjutakaró alól felszabadítani a könyv leveleinek átlapozása végett.«

Miután már a Ladakban való hosszas tar-

tózkodásnak célja nem volt. Csoma útra kelt, hogy áthatolhasson a Himalaya havasi szorosain, még mielőtt azokat a hófuvatagok egészen eltakarnák. November 26-án eljutott a kelet-indiai angol Sabathuba. Itt gyanus szemmel néztek rá s igazolásra szólították fel, mire ő a kalkutai fő-kormányzóhoz irt jeientésében fejtette ki céljait s beszámolt eddigi munkásságáról.

Erre a kormány május havától 50 rupia havi segélyt utalványozott s neki most Csoma egy másik terjedelmes emlékiratban ismertette eddigi tanulmányait.

1825. június 6-ikán nyelvtana és szótára végleges elkészítése végett elindul második útjára Tibet felé. Reményei ezúttal egy láma hanyagsága miatt, kivel tanulmányaiiban való segítésre szerződött, meghiusultak, úgy hogy 1827. január 1-én tizennyolcz hónap mulva, irodalmi kincsekkel megrakodva ugyan, de mégis csalatkozva és lehangoltan tért vissza Sabathuba.

Újabb angol segélylyel, melyet azon feltétel alatt kapott, hogy három év alatt Tibet történetéről és nyelvéről kimerítő tudósítást ad, elindult harmadik tibeti útjára, a busahiri Kanumba. Itt ismét egy értelmes láma s az öreg Padma társaságában, 9500 láb magasságban a tenger színe felett, a falu legszélső magaslátán, egy kunyhóban tartózkodott 1827. augusztustól 1830. októberig,

szavaival!) A hálaadás pohara — mondja, — melylyel mi hálát adunk: a Krisztus véreben való közösség; a hálaadásnak kenyere, melyet megszegünk: z Krisztus testében való részesedés. Így tehát egy test vagyunk mindnyájan, kik egy kenyérből részesülünk. Kiváló hasznunkra szolgált pedig a szákramentum, ha lelkünkbe vésődött és szívünket áthatotta az a tudat, hogy senkit sem sérthetünk meg a mi felebarátaink közül, senkit sem vetthetünk meg, senkit sem tehetünk nevéssé, senkit sem gyalázhatunk a nélkül, hogy ő benne egyszersmind Krisztust ne sértenők, őt ne vetnők meg, őt ne tennők nevéssé, őt ne gyaláznók. Nem szakíthatjuk el magunkat felebarátainktól a nélkül, hogy egyszersmind a Krisztustól is el ne szakadnánk. Nem szerethetjük a Krisztust különben, mintha felebarátainkba szeretjük. A milyen gondot viselünk a saját testünkre: olyant kell viselnünk a felebarátainkéra is, a kik a mi testünknek tagjai. A mint testünknek egyik tagja sem fáj a nélkül, hogy azt a többi mind meg ne érezné: szintúgy nem szabad túrnunk, hogy felebarátainkat valami baj érje úgy, hogy abban magunk is részt ne vegyünk.

Ezért nem ok nélkül nevezi e szákramentumot Augustinus oly gyakran a szeretet kapcsának. Mert az egymás iránti kölcsönös szeretet gyakorlására mi lehetne hatalmasabb rugó, mint annak tudata, hogy a midőn a Krisztus saját magát adta nekünk, nemcsak saját példájával ösztönzött minket arra, hogy kölcsönösen egyik a másiknak adja és szentelje magát, hanem, a mennyiben

1) Korinth 10. 16—.

több mint három éven át. Itt találta meg őt barátja, dr. Gerard, ki már idéztük levelében, 1829. télén róla a következőket írja: »A tél itt mindig kegyetlen. Az utolsó télén át, íróasztalánál ülve s tetőtől-talpig gyapjúruhába burkoltan reggeltől estig dolgozott minden melegítő tűz nélkül, nem engedve magának a legkisebb időt sem a szórakozásra. Egyszerű tápláléka az itteni szokás szerint készített zsíros thea volt. . . Ő ily helyzetben, mely más embert bizonyára kétségbe ejtett volna, 40,000 tibeti szót összegyűjtött s elrendezett. Már is 44 kötetet olvasott át egy tibeti munkából.«

Elhagyva kanumi magányát, 1830. októberében Kalkutába érkezett, hogy tibeti nyelvtanát és szótárát sajtó alá adja. Az Ázsiai-társaság havi 100 rupia illetményvel alkalmazta, feladata lévén, hogy a Hodgson nepali követ által a kormány költségén beszerzett s a társaságnak átadott tibeti művek felől kivonatos jegyzéket állítson össze, a mit kivüle senki más ez időben megtenni nem birt. Ezt ő példás pontossággal teljesítette is; de négy és fél esztendő telt el, míg két fő munkája sajtó alá kerülhetett. Ez idő alatt 1834. február 6-ikán egyhangulag az Ázsiai-társaság tiszteletbeli tagjává választották s végre megérte, hogy ugyan-ezen évben személyes gondozásával, a kalkuttai miszcionárius baptista nyomdában, az Ázsiai-társaság költségén megjelent először a 345 lapra

magát mindnyájunkkal közössé teszi, minket is mindnyájunkat maga-magában egygyé tesz? Ámde, valamint azt a szent kenyeret az úrvacsorában lelki eledelnek látjuk, mely édes és drága azoknak, kiknek Krisztust úgy mutatja fel, mint az ő életüket, a kiket háládatosságra indít, s a kikre nézve buzdítás az egymás iránti kölcsönös szeretetre: úgy viszont a tegveszedelmesebb méreggá változik azokra nézve, kiknek hitét nem építi és a kiket nem ösztönöz szeretetre és arra, hogy hirdessék az ő dicséretét. Mert, a mint Pál mondja, a kik méltatlanul eszik: vétkeznek az Úr teste es vére ellen és maguknak kárhozatot esznek és isznak, nem becsülvén meg az Úrnak testét. E helynél figyelni ke'l arra, hogy a két kifejezés: »nem becsülvén meg az Úr testét és véret« és »méltatlanul veszik«: — egy és ugyanazon dolgot fejezi ki.

Ez okból parancsolja Pál, hogy próbálja meg magát az ember, mielőtt e kenyérből eszik és a ponárból iszik. A mi által — legalább a mint én értelmezem — azt akarta mondani, hogy szálljon magába mindenki és vessen számot, hogy valjon szívének teljes bizodalmaival Megtartójának ismeri-e el a Krisztust; valjon szájával vallást tesz-e arról; valjon kész-e Krisztus példája szerint magát felebarátjainak szentelni és közösködni azokkal, a kiktől látja, hogy ők egyik a Krisztusban; valjon, a mint a Krisztus őt, kész-e ő is viszont minden felebarátját saját teste tagjának tekinteni, és igyekszik-e hasonlóan, őket saját tagjaiként ápolni, támogatni, védelmezni?! Nem, minthogy akár a hitnek, akár a szeretetnek ezen kötelességei most tökéletesek lehetnének bennünk, hanem mivel

terjedő szótár (Dictionary), azután a 204 lapra terjedő nyelvtan (Grammar) is angol és tibeti nyelven. Az előbbihez 40 lapra terjedő könyvmatos melléklet csatlakozik, mely Csoma sajátkezű munkája. Mindkét mű czimlapján büszkén áll ott: »by Alexander Csoma de Kőrös, Sikulo-Hungarian of Transylvania«, »Irta Kőrösi Csoma Sándor székely-magyar« Erdélyországból«. Intézkedett, hogy mindkét művéből 25 példány küldessék Magyarország közintézetéibe is. A tudományos világ a legnagyobb elismeréssel fogadta a két alapvető munkát, melyek egyszerre a világhírű orientálisták közé emelték Csomát.

Magyarországban is nagy örömmel fogadták, hogy a már általánosan halottnak hitt Csoma él. Budapestről tudatták vele, hogy a Magyar Tud. Akadémia 1833. november 15-én levelező tagjává választotta s megküldték neki a József nádor aláírásával ellátott oklevelet.

*

1835. november 30-án három évre útlevelet kért a angol kormánytól, hogy a britt éjszak-indiai Mithila és más tartományokban divatozó nyelveket tanulmányozhassa. Az útlevelet angol és perzsa nyelven, utóbbit »Molla Eskander Csoma« név alatt meg is kapta, azzal a megtoldással, hogy további havi 50 rupiában részesül, ha kutatásai eredményét az angoloknak adja. 1836. januárban

szükséges, hogy arra törekedjünk és teljes szívünkkel arra ohajtozzunk, hogy az elkezdett hitben napról-napra mindinkább növekedjünk, hogy még gyenge szeretetünkben erősödjünk.

(Folyt. köv.)

Isten igéje.

Fölszabadulás a gyámság alól.*)

(Gal. IV. 1—3.)

A reformációt az emberi léleknek *közzük-sége* hozta létre. Ama lelki tehetségek, melyekkel Isten minden embert megáldott, nem működtek szabadon. Különösen pedig a *vallásos érzés* nem nyert kielégítést; a háborgó lélek nem talált nyugodalmat. Krisztus ugyan megnyitotta az *élet vizének* forrását, hol az elepedt lelkek elolthatták emésztő szomjukat. Evangeliumában gazdag eledelt nyújtott az éhezőknek; vigasztalást a szenvedőknek: de, hajh, az életvizének kutjára, s az evangelium gazdag bányájára, s mondhatjuk: a mennyországnak ajtajára nehéz lakat vala téve, melynek kulcsát egyedül a pap-

*) Részlet az okt. 30-án tartott beszédből. V. F.

a hideg éjszakai széllel szemben csónakon a Hugii folyamon fölfelé indult s Maldán át márcziusban a szikkini határon a Himalayák közelében Jalpigoriban találtuk. Majd Titalyába ment, egy benzülött nyomoruságos kunyhójában lakott, hogy a nép bizalmát megnyerje s e közben idejét a szanszkrit, maharatta és bengáli nyelvek tanulására szentelte.

Reménye, hogy Hodgson nepali követ közvetítésével Katmundon át eljuthat Tibetbe, nem valósulván, 1837. végén Kalkuttába ment, hol négy esztendőre, mint az Ázsiai-társaság könyvtárosa, ennek épületében egy czellaszerű szobában a könyvek és iratok halmaza között remeteként lakott. Az utazásoktól megbarnult, de egykoru leírások szerint most is nyájas, szeretetre méltó és mindenivel jót tenni akaró férfiú volt. Este az udvarban, vagy az épület nagy termében tett egy kis sétát s azután becsukatta magát. Iróasztala fölé hajolva, a szanszkrit nyelvet és dialektusait, valamint a tibeti forrásokat tanulmányozta s vig volt és derült, ha a hazáról és a magyarok eredetéről beszélhetett. Kalkuttában léte alatt folytatta a londoni és kalkuttai ázsiai társaságok folyóirataiban azokat a közléseket, melyek egy külön kötetre menő dolgozatot és tanulmányt foglalnak magukban. Kéziratban maradt 686 folyó lapra s 20 lapnyi mutató táblára terjedő »Sanzskrit és tibeti műszavak gyűjteménye«. Hasonlóképen kéziratban maradt s Duka Tivadar Londonban élő hazánkfia, Kőrösi Csoma Sándor életrajzának feldolgozója ajándékából a Magyar Tud. Akadémia birtokában van több száz szóból álló szanszkrit, angol és magyar szó gyűjteménye.

(Folyt. köv.)

ság tartotta kezében. Ki előtt megnyitotta: az bemegetett; ki előtt bezárta: az elkarhozott. Rettenetes egy állapot!

Minő más volt amaz ország, melyet Krisztus alapított. Fundamentuma: *a szeretet*; oszlopai: *a hit*; fedele: *a tiszta erkölcsi élet*. Ekességei: *a szelidség, alázatosság, a türelem, a békesség, ezek a fénylő erények*. Helye volt ott mindenkinek, szegénynek és gazdagnak, igaznak és bűnösnek, *ha megtért és a Krisztust követte*. Krisztus azt tanítá: *»az én országom nem e világból való.«* Ez az ország pedig, melynek kulcsát a papság tartá kezében, földi intézményeken épült fel. E világ hatalmával kormányzott, testi fegyverekkel hadakozott, áldásait pénzért osztogatta. Krisztus azt mondá: *egy a ti mesteretek, ti pedig mindnyájan testvérek* vagytok. Azon országban nem Krisztust tartották mesterüknek, hanem egy véges földi embert; s nem is voltak egymásnak testvérei, hanem voltak urak és szolgák. Krisztus az ő országa polgárainak azt tanítá: *az Isten lélek, és a kik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják*. Itt pedig a teremtő helyett a teremtményeket tisztelték. Krisztus azt mondá: *mikor imádkoztok, ne legyetek sok beszédűek, mint a pogányok, kik azt hiszik, hogy az ők sok beszédükért hallgattatnak meg*. Itt pedig az imádság az ajkak örökös mormolásából és az olvasó folytonos számlálásából állott. Krisztus egyetlen törvényt kötött az ő tanítványainak lelkére, hogy *egymást szeressék*: itt pedig a lélek nem tudott szárnyalni a törvények súlyától.

Oh, bizony, nagy és erős hatalom alatt állott az emberiség. Szinte széttörhetlen volt a bilincs, mely *hitét, gondolatát, egész erkölcsi életét* fogva tartotta.

És, mégis, volt egy ember, ki ezzel a nagy hatalommal egy magára szembe szállott; ki az elfojtott lelki szabadságért, az áruba bocsátott lelki üdvösségért felvette a harcot. Volt egy ember, ki a világi fejedelmek és püspökök előtt bátran kimondá: *»Itt állok és másként nem tehetek«*. Volt egy ember, ki az élet vizéről, az evangelium gazdag bányájáról és a mennyország ajtajáról levette a lakatot és bátran hirdette: *»Jöjjetek ide mindnyájan.«* Volt egy ember, aki meg merete mondani, hogy: *egyház ide, egyház oda, de az igazság nem az egyház, hanem az igazság a Krisztus. És nem az egyház iránti szolgáló engedelmisség üdvözít, hanem a Krisztusba vetett élő hit*. Mert micsoda az egyház? Ugy-e bár, nem a papság, hanem a kegyes emberek társasága, kik hisznek az Ur Jézusban. *Ti pedig mindnyájan szent nép és királyi papság* vagytok.

Kétségkívül, nehéz harcza volt Lúthernek önmagával, míg ezeket az igazságokat kimondotta; de nem rettent meg, mert érezte, hogy lelkiismeretében milliók lelkiismerete szállalt meg; vágya milliók vágya volt. A teher, mit szívéből lerázott: milliók kebelét könnyítette meg. Azt az országot nyitotta fel, melybe Krisztus mindenkinek szabad bemenetelt engedett: az igazságnak, a békességnek, a szeretetnek országát. A földi élet sivár mezejéről az evangélium gazdag tárhá-

zába vezetett be ismét. Igen, az egyház elvilágiasodott birodalmából az istenországába vezért vissza, hol nem a papság a gazda, hanem Krisztus, a Megváltó a keresztyén ember hitének a fejedelme. A papság és az egyház gyámsága helyett *fiúságot* nyertünk az istenországában. Kiskorukból — nagykoruk; szolgálkól — szabadok lettünk.

Hazai krónika.

— 1904. október 27. —

Országgyűlés. Okt. 18-án Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter veszi védelmébe az ideiglenes olasz kereskedelmi szerződést, és kimutatja, hogy milyen előnyökkel jár az hazánkra nézve. Tagadja, hogy az 1899. XXX. trvczikk csak az ellenzék engedelmével lenne megváltoztatható. **Okt. 19-én két Nagy** beszélt. **Nagy Sándor** ellenzéki, támadta, **Nagy Ferencz** kormányparti védte a javaslatot. **Okt. 20-ikán Polonyi** és a kereskedelmi miniszter félreértett szavaiikat igazítsák helyre. **Günther Antal** pedig azt a leleplezést teszi, hogy az olasz és a magyar kormány között a végleges szerződés pontozatai már meg is vannak állapítva. Ezt ő egy olasz képviselőtől tudja. **Rosenberg Gyula** a kormány részéről igazat ad **Günthernek**, de ama szerződés szerü megállapodás még egyik államot sem kötelezi. Ülés végén **dr. Berzeviczy Albert** vallás- és közoktatásügyi miniszter terjesztette be már ismert javaslatát a népoktatásról. A minisztert megéjlenezték. **Okt. 21-én Eötvös Károly** mondott nagy beszédet a javaslat ellen. Közben azt is felhozta, hogy miért akar a miniszterelnök házszabály revíziót mikor most nincs obstrukció. **Hieronymi** ismét beszél és megmagyarázza, hogy bármely állammal, s így az olasz állammal is csak a külügyminiszter és a nagykövet köthet szerződést. A tervezet pedig még nem szerződés. Ülés végén két interpelláció volt. **Okt. 23-án** s következő napjain ismét csak az unalmas szerződési vita folyt.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru. Az elmúlt héten változó szerencsével még tovább folyt a *Mukden* körül elkezdődött szárazföldi csata. Hol egyik, hol a másik fél nyert kisebb győzelmeket, Mindkét fél azonban nagyon kifáradt és most ismét szünet állott be.

Kuroki japán tábornokról az a hír érkezett, hogy vérhasban súlyosan megbetegedett. A nyáron még egyszer meghalatták volt a hős japán vezért. Lehet, hogy ez is szentpétervári hír.

A *balti tengeri* orosz hajóraj most már bizonyosan elindult *Port-Artur* felmentésére. Odaérkezését január végére várják. Az a kérdés, hogy addig állani fog-e *Port-Artur*?

Az új szász király. A mult napokban elhalt *György* szász király helyét fia, *III. Frigyes* *Agost* foglalta el, a ki 1865-ben született. Felesége *Mária Lujza* hercegnő, *IV. Ferdinánd* toskáni nagy herceg leánya. Kétől azonban 1903-ban elvált. Az új szász király az elmúlt nyarat, öt gyermekével együtt, *Uj-Tátra* füreden töltötte.

Japán tanítók. Japánban 109.000 népiskolai tanító van. Ezek közül nem kevesebb, mint 36.000 ment a háboruba; elképzelhető tehát, hogy milyen rosszul vannak most éllátva a japán népiskolák, mikor már a háboru kitörése előtt is nagy hiány volt tanítókbán.

Egyházi élet.

A századik. Ez a negyedik esztendeje, hogy a »*Vasárnap*« megindult. Lapunk jelenlegi felelős szerkesztője mellette volt az első pillanattól kezdve ápolgatta, dédelgette, a mint adák az Istennek neki. Ezen, nem egészen négy esztendő alatt, a *mai éppen a századik vezérczikk*, melyet a »*Vasárnap*« számára megírt. Ez a mai vezérczikkünk tehát jubiláris vezérczikk volna. De, mi nem jubilálunk. Istené legyen a dicsőség, hogy megsegített erre!

Papválasztások. A *Zsigmond Károly* távozásával megüresedett *hosszúfalusi* ev. ref. egyház lelkészi állására a szeptember 24-én történt egyhangu választásból kifolyólag okt. 16-án egy négy

tagu küldöttség hívta meg Demes Pétert, Kisborsnyó érdemes lelkipásztorát. A küldöttség szónoka, Hadnagy Benedek polg. isk. tanár megható beszéd kíséretében, — melyben az egyháznak a megválasztott iránti osztatlan bizalmát, szeretetét ecsetelte, — nyújtotta át a meghívó és díj levelet. Demes Péter szívből fakadó, szívhez szóló szavakkal köszönte meg megválasztása által a személye iránt megnyilvánult kitüntető bizalmat. Kéri az egek Urát, hogy az az egyetértés, melynek alapja a keresztyéni szeretet, leendő hivei között továbbra is fenn maradjon. Ez — úgy mond — biztos segítője lesz kiváló elődje példátlan eredményeivel megkezdett munkájának olyan folytatásában, hogy a nagy elődnek méltó utóda legyen. A *damos-jákótelki* ev. ref. egyházközség e hó 17-én, egyhangu lelkesedéssel, *Kozma* László tolna-némedi ref. papot választotta meg. A *felső-csernátoni* ref. egyház bizalma *Megyaszi* Mihály személyében összpontosult és őt választotta meg papjául. Adjon Isten mindhárom lelkész társunknak kegyelmet, hogy lehessenek hűsáfárai az ő evangéliomának!

Reformáció emlékünnap. Székelyudvarhelyi református egyházunk okt. 30-án tartja meg, a gyülekezet részére, a reformációi emlékünnapet. A különféle iskolák tanulói számára, okt. 31-én d. e. 9 órakor külön reformációi emlékünnap fog tartatni.

A reformációi emlékünnapen való kiosztás végett, nagy-sármási egyházunk buzgó papja, 150 példányban rendelte meg a »Vasárnapot«.

Az evangéliomi világosság.

Bethlen Gábor a táborozás alatt gyakran szóba eszkeedett katonáival s vallási dolgokról is szívesen elbeszélgetett.

Egyszer egy katolikus tisztje megkérdezte tőle, hogy miért hordja magával mindig a Bibliát, — hiszen ez csak a papoknak való.

— »Igen, válaszolt Bethlen, — nektek azt tanították, hogy a Biblia csak a papoknak való, de mi köztünk protestánsok közt a legegyszerűbb pásztosember is olvassa a Bibliát. A Biblia a mi világosságunk«.

Évszázadokon át el volt rejtve a Biblia az emberek szeméi elől. A klastromok dohos könyvtáraiban őrizték a szerzetesek. Ők maguk sem igen olvasták, mert tilos volt a Bibliát olvasgatni és magyaráztatni! A pápa tiltotta meg azt, nehogy a világosság forrásához jussanak az emberek.

Míg a Bibliát így elrejtve tarthatták: nagy volt a pápa hatalma és gazdagsága. Az emberek odaadták pénzüket, hogy bűneik meg legyenek bocsátva. Alázatosan térdet hajtottak a gyóntató szerzetesek előtt s jártak a búcsukat, gépiesen mondogatva az imákat. Lelkük azonban sötétségben maradt, — csak a pokol tüzétől rettegtek s félelmükben engedelmeskedtek a papoknak.

És ime egyetlenegy Biblia elég volt arra, hogy a pápa nagy hatalma leomoljon és az emberek a lelkivilágosságához, a Reformációhoz jussanak.

Halljátok csak, miképen történt:

Egy németországi kollégium könyvtárában, régesrégóta ott pihent az öreg Biblia. Levelei összetapadtak, — rézveretű sarkai megrozsdásodtak.

Egyszer, 1500-ban egy tudománysszomjas ifjú kereste fel a könyvtárat és ráakadt az ódon Bibliára. Főlnyitotta s olvasni kezdte az öreg latin betűket. Aztán mindennap fölment, mindig többet olvasott és senki sem vette észre, hogy ez a ifjú mit olvas és lelkében mi történik.

Az Evangéliom világossága nyílt meg ezen ifjú szeméi előtt.

Igy készítette elő a Reformációt maga az Evangéliom.

Mert ez az ifjú Luther Márton volt, akit apja ügyvédé akart taníttatni. Luther Márton 1483-ban született Eislébenben, ahol apja egyszerű bányászember volt, de fia tanítására nagy gondot fordított.

Luther Márton tisztelte és szerette szüleit, de miután a Bibliára rátalált, nem tudott attól többé megválni.

Hogy a Bibliát még alaposabban tanulmányozhassa: szerzetes lett. Az Ágostonrendiek (Augustinusok) szerzetébe lépett be s rövid idő múlva tanár lett a wittenbergi egyetemen.

Luther lelkének vezére ettől fogva a Biblia, az Evangéliom lett.

Szívében igazi keresztyénnek érezte magát s ilyené akarta nevelni az ifjuságot is. Sőt ilyené akarta változtatni a felnőtt embereket is, akik a wittenbergi templomba jártak s akiknek ő ott prédikációkat tartott az Evangéliomról s az evangéliomi világosságról.

Vadaj József.

Cvingli Ulrik.

A svájci nép is olyan lelki sötétségben élt még 1515 körül, mint a többi európai nemzetek.

1516-ban aztán egy váratlan és rendkívüli dolog történt Einzideln városában a búcsun.

Amint zászlók alatt énekelve, kezükben olvasóval a templomhoz értek a búcsujárók s térdjárva meg akarták kerülni szokás szerint a templomot, egy pap megállította őket.

— »Álljatok meg! — így szólította meg ez a pap a térdencsúszókat. Hallgassátok meg, mit mondok nektek.

— Ha addig jártok is e templom körül, míg térdetek egészen elkopik: bűnbocsánatot nem nyertek, hacsak lélekben meg nem bánjátok bűneiteket«.

A búcsujárók megállottak és csodálkoztak: a pap beszédén. Sokan nem is értették, mit beszélt, mert sohasem hallották, hogy miben áll az: lélekben megbánni bűneinket.

Ez a pap aztán megmagyarázta nekik. Elmondotta, hogy mit tanított Jézus a bűnbánatról és azt hirdette, hogy a búcsujárásnak csak akkor lesz haszna lelkükre, ha benső bűnbánattal jönnek.

A búcsujárók megkérdezték, hogy ki ez az ékesszavú lelkipásztor.

A kik ismerték, — elmondták, hogy ez a cürichi pap, a derék Cvingli Ulrik.

A környék népe csakhamar odaszokott a cürichi plébánia templomába mert sehol nem lehetett hallani olyan szívből fakadt és szívhez, észhez szóló evangéliumi beszédeket, mint ott, ahol Cvingli Ulrik megszólalt.

De Cvingli nemcsak beszélni tudt az Evangéliomról, hanem cselekedett is, mikor arra került a sor.

A pápa Cürichbe is elküldött egy barátot bűnbocsátó levelekkel. Sámson Bernát volt ennek a neve. Ez épenúgy osztogatta pénzért a bűnbocsánatot, mint Németországban Tézcel János.

Cvingli nem tűrhette ezt. Amint Sámson Bernát Cürichbe ért: Cvingli a városi előljárással egyetértve, kikergette a városból 1520-ban.

Cvingli tanítása folytán 1522-ben már egész Cürich városa az evangéliomi tudomány híve volt. A búcsujárásokat beszüntették, hiszen ahoz, hogy az ember szánja bánja a maga bűnét, nem szükséges más városba vándorolni.

Azt is mondotta Cvingli, hogy a mise fölösleges. Beszüntette a misét.

Gyónásra senkit el nem fogadott. Azt tanította hűveinek, hogy bűneiket csak Isten előtt ismerjék be. Isten adhat csakis bűnbocsánatot, nem a gyóntató pap.

A mise és a gyónás beszüntetése nagy vitát keltett Cürichben. A városi tanács, hogy az igazság ki legyen derítve, nagy vitát rendezett. Több mint hatszáz egyházi és világi ember gyűlt ott össze Sveicz minden részéből. Cvingli hatalmas beszédet tartott és ellenfeleinek minden állítását megcáfolta. Oly nagy volt a Cvingli győzelme, hogy a városi tanács azonnal eltávolította a templomból a az oltárt, szent képeket, gyertyákat és zászlókat. Így adták meg a lelki átalakulásnak a külső, látható formát is.

A főváros példáját a vidék is követte s mikor 1531-ben a pápa hívei fegyverrel támadtak a protestánsokra, a kappeli harc után egész Sveicz protestáns lett. E csatában azonban elesett Cvingli. A hőselkü reformátor életét áldozta a hitért.

Vaday József.

Könyvesház.

Jé könyvek.

A mult napokban egy csomag könyvet kaptunk Nagyváradról. Hírből már ismertük ezeket a könyveket, de szemtől-szembe még nem láttuk. Mohó kíváncsisággal olvastuk végig, s valódi

lelki gyönyörűséget nyertünk belőlük. Azon ítélettel tettük le, hogy ezek egytől-egyik nagyon jó könyvek. Írójuk: Vaday József igazgató tanító, valóban megérdemli a dicséretet, mert olyan szolgálatot tett ezek megírásával a református vallásnak, mint akár egy buzgó pap, a ki apostoli buzgósággal hirdeti az Isten igéjét. Ezekben a könyvekben is az Isten igéjéből folyó élet, valóságos buzgóság, szilárd hit, testvéri szeretet, áldozat készség van hirdetve, annyi melegséggel, olyan megkapó közvetlenséggel, hogy a ki végig olvassa, lehetetlen, hogy meg ne erősödjék hitében és meg ne szeresse a mi sokat szenvedett református egyházunkat. Megismerjük e könyvből egyházunk történetét *élőképekben*, vagyis a szereplő személyek életében. Megtanuljuk, milyen volt régen a protestáns ember, mennyit szenvedett hitért, egyházáért. És mert a *református vallásnak édes testvére a hazaszeretet*: igen szép példákat találunk arra is, hogy miként kell a hazát szeretni. Önmagunk és embertársaink iránti kötelességekről sem feledkezett meg a szerző.

A Vaday József jó könyveinek nem szabadna hiányoznia egyetlen protestáns ember asztaláról se, olyan kedves lelki táplálékot nyújtanak minden időben. E mellett lelkészeink a *vallás oktatásnál is sikerrel használhatják*. Ide írjuk azért a könyvek czimeit, hogy a ki teheti szerezzze meg: 1. *A protestáns lelkület*. Ára, diszes kötésben 1 K. 20 fillér. 2. *A protestáns jellem*. Képekkel. Ára diszkötésben 2 K. 20 fillér. 3. *Protestáns erkölcsi olvasó könyv*. Ez ugyan azonos tartalmu a »Protestán jellem«-el, csak hogy olcsóbb. Ára: 80 fillértől 2 koronáig, a kötéshez képest. Megrendelhető mindenik könyv szerzőnél, Nagyváradon. Van ezeken kívül szerzőnek még két földrajz könyve is, melyeket külön ismertetünk. Ezeket újból is ajánljuk az olvasni szerető emberek szives figyelmébe, mert karácsoni ajándéknak senki jobb könyvet e nemből nem vesz.

V. F.

Mai képünkhöz.

Eddigélé nagyon kevés magyar ember adta magát arra a nemes, de nehéz és veszedelmes hivatásra, hogy messze idegenben, műveletlen vagy épen vad népek közt hirdesse a keresztyén vallást. A kik mint ilyenek ismertekké lettek, többnyire római katolikus szerzetesek voltak.

Az első magyar protestáns misszionárius Böhm Sándor felsőlövői tanító volt, ki Baselben nyert kiképzést és 1857-ben az afrikai Aranyparton kezdte működését, de két év múlva maláriában meghalt és Keta mellett van eltemetve. Azóta a magyar protestánsok közül nem akadtt hittedesítő és e tekintetben egyedül állanak a többi nemzetbeli protestánsok között, mert még a finnek, sőt a polynéziai fekete protestánsok is misszionáriusok. Mult évben azonban megalakult a Magyar Missziói Szövetség, mely ez irányban kezd működni. Négy tagja késznek nyilatkozott, hogy missziói pályára lép. Egyikük, *Mazsár János* 19

éves ifju, mint iparosinas kezdte pályáját. Később különböző budapesti protestán egyletekben élénken tevékenykedett és egyházi költeményeit sűrűn közzölték a protestáns lapok. A múlt évi ág. ev. egyetemes lelkészi értekezleten bátor beszédet mondott a misszió érdekében, melylyel nagy tetszést keltett. Maga is késznek nyilatkozott mint hittedjesztő működni. A missziói szövetség Lipcsébe küldte tanulmányokra, de betegen ért oda, szivhártyagyulladását kapott. Egy drezdai kórházba vitték; betegsége alatt érdekesen nyilvánult meg iránta a drezdai előkelő társaság részvéte, virágokat hoztak betegágyához. A szép reményekre jogosító, lelkes ifju meghalt aug. 17-ikén. Teme-tése augusztus 20-ikán volt; sokan jelentek meg végtisztességtételén, Mollwitz lelkész és Wolff von Ziegler und Klipphausen drezdai polgár beszédeket mondtak.

Vegyes hírek.

A király itthon. Ófelsége e hó közepén Budapestre érkezett, honnan Gödöllőre rándult ki udvari vadászatokra. Itt léte alatt kihalgatásokat is ad a budai királyi várpalotában.

A király magyar darabant-testőrsége. A király október 14-ikén a magyar miniszterelnökhöz intézett kézirata szerint, egy magyar darabant-testőrségnek Budapesten való felállítását elhatáro-zván: ennek kapitányává báró Fejérváry tábor-szernagyot, a volt honvédelmi minisztert nevezte ki. Ezzel egyidejűleg Paar gróf lovassági tábor-nokot felmentették lovassági felügyelői állásától és kinevezték az osztrák császári darabant-testőrség kapitányává.

Kossuth Lajos Tivadar október 18-ikán Olaszországból Budapestre érkezett, bátyja, Kossuth Ferencz látogatására és több napot töltött a fő-városban.

A multság vége. Borzalmas gyilkosság tör-tént ez év július 16-án Szabadkán. Mészáros Czéha József fiatal suhancz megölte az édesany-ját, azért, mert az vonakodott neki pénzt adni dorbézolásra. Az elvetemült gonosztevő követelő hangon támadt az anyjára, hogy adjon neki pénzt, mert mulatni akar. Az asszony nem teljesítette fia kéretmét, aki megvárta, míg az anyja lefeküdt és elaludt. Ekkor ellopta az erszényét és kivett belőle tizenhét koronát. Ezzel a korcsmába ment s a míg a pénzbe tartott, ivott és duhajkodott. Késő éjszaka tért haza ittas fővel s eszébe jutott, hogy korholni fogja az anyja. Elhatározta, hogy megöli s borzalmas szándékát azonnal végre is hajtotta. Mikor meggyőződött, hogy alszik az édes anyja, a konyhából behozott egy fejszét és három súlyos csapást mért az édesanyjára, aki vértől elboritva maradt az ágyban. És mert a szerencsétlen asszony szive még ekkor is vert: kendővel megfojtotta. A törvényszék kötél általi halálra ítélte az elvetemült fiut.

Br. Wesselényi Béla, Erdélyország egyik legelőkelőbb főura és híres lovaglója a múlt héten meghalt. Lófuttatás volt Alsó-Zsukon, s a báró is

részt vett azon. Lováról olyan szerencsétlenül esett le, hogy szörnyet halt. Hült tetemeit Zsibón helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást Herepey Gergely kolozsvári pap végezte.

Egy az Isten. Egy szerb pap ment be a minap a szegedi kihágási bíróhoz. Nem tudott egy szót sem magyarul, mert egész világi életében izzó gyűlölettel viselkedett a magyarok iránt.

— Mit kíván főtisztelendőséged? kérdezte Koczor bíró.

— A pap elmondotta, hogy most utra kél és Amerikáig meg sem áll. Jakovics a neve és az a kérelme, hogy engedjen meg neki Szegeden hu-zsonnégyórai koldulást.

— Miért nem fordul tisztelendőséged a saját egyházához? szólott a kihágási bíró nagyon tört, ropogtatott, felemás németiséggel.

A nagy szál szerb pap ember erre szívére csapott, szeméit az égnek forgatta és önérettel szavalta:

— »Mindnyájunknak egy az Isten bíró ur és testvérek vagyunk mindnyájan!«

Koczor bíró most már folyékonyabb német-séggel tartott leczkét a »megtért báránynak«.

— Igazsága van a főtisztelendő urnak, na-gyon is derék dolog, hogy ezek az elkophatatlan igazságok eszébe ötlenek akkor, mikor koldulni kell amerikai utraváló költséget a magyar néptől, de miért tetszik megfélekezni ezekről, mikor vad-gyűlöletet, magyarfalist ojt a hívőinek lelkébe, hiszen egy az Isten és testvérek vagyunk mindnyájan!

Uj gyáralapítások Magyarországon. Nem-sokára számos osztrák gyáros fogja telepét a kormány támogatásával részben, vagy egészben Magyarországon áthelyezni. Így a Taussig és fia czég nagy szövögyárat fog Mosonban felállítani 1,500.000 korona beruházási tőkével; az Elsinger és fiai czég szintén nagy szövögyárat állít fel Szent-Miklóson. Az uj gyár háromszáz munkással fog dolgozni. A Grab M. czég prágai viaszkos-vászon gyár, Györben állít fel telepet; egyuttal kötelezte magát, hogy kétmillió koronát fektet be a telepre és kétszáz munkást foglalkoztat. A Perutz-Testvéek prágai czég Pápán 600 000 kor. beruházással villamos fehéritőtelepet állít föl. A Krammer Félix czég 1,500.000 korona alaptőkével Kőbányán egy 600 munkással dolgozó szövögyárat létesít. Hát mi jut Erdélynek? Semmi, de semmi. Ki is törödnék nálunk azzal, hogy egy kis gyár-ipart teremtsenek, amely fellenditené kissé ipari és gazdasági életünket.

Gabona árak Székelyudvarhelyen. A leg-utóbbi heti vásáron a következő árak mellett kelt el a gabona: Egy liter-véka buza 2 K 90 f, rozs 2 K 30 f, törökbuza tavalyi 2 K 70 f, idei 1 K 90 f, árpa 2 K 10 f, paszuly 4 K 20 f, pityóka 60 f, zab 1 K 16 f; A zöldségfélék — miután nagy része még ásatlanul van — igen drágák. Pl. egy véka murokrépa 1 K 60 fillér. Káposzta, közép nagyságu, 100 fej 5 korona.

